

**PROGRAM AKTYWNOŚCI LOKALNEJ
DLA MIASTA DĘBICA**

„Nasze dzieci. Nasza przyszłość.”

2013 - 2014

SPIS TREŚCI:

I. WPROWADZENIE.....	3
II. CELE PROGRAMU AKTYWNOŚCI LOKALNEJ.....	6
III. ODBIORCY PROGRAMU – GRUPA DOCELOWA.....	7
IV. SPOSÓB I METODY PRACY WYKORZYSTYWANE DO REALIZACJI PROGRAMU.....	10
V. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ.....	12
VI. PRZEWIDYWANE EFEKTY.....	12
VII. REALIZATORZY.....	13
VIII. SPOSOBY MONITOROWANIA, EWALUACJI I OCENY.....	13

I. WPROWADZENIE

W dniu 28 września 2007 r. zatwierdzony został przez Komisję Europejską Program Operacyjny Kapitał Ludzki, zawierający Priorytet VII – *Promocja integracji społecznej*. Obejmuje on działania z zakresu polityki integracji społecznej, których celem jest zapewnienie równego dostępu do zatrudnienia osobom wykluczonym, zagrożonym wykluczeniem społecznym oraz dyskryminowanym na rynku pracy, a także podwyższenie ich statusu zawodowego i społecznego, poprzez przygotowanie ich do wejścia lub powrotu na rynek pracy.

W ramach Priorytetu VII przewiduje się między innymi realizację projektów systemowych (polegają na dofinansowaniu zadań publicznych, w ramach zaś projektów systemowych mogą być finansowane formy środowiskowej pracy socjalnej - między innymi Programy Aktywności Lokalnej, które powinny prowadzić do aktywizacji środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym.

W 2012 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dębicy przygotował do realizacji Program Aktywności Lokalnej „Moje Osiedla. Moja szansa.” realizowany na Osiedlu Matejki w Dębicy. Był on przeznaczony dla osób mieszkających na określonej przestrzeni i dotyczył ich aktywizacji społecznej i wzrostu obywatelskiej współodpowiedzialności i poczucia sprawczości.

Obecnie przygotowany Program „Nasze dzieci. Nasza przyszłość” skierowany jest do określonej grupy społecznej tj. do rodziców dzieci uczęszczających na Świetlicę Socjoterapeutyczną przy ul. Matejki oraz Świetlice Środowiskowe przy ul. Sienkiewicza oraz Kraszewskiego w Dębicy. Beneficjentami projektu są osoby wykluczone bądź zagrożone wykluczeniem społecznym i ich rodziny. W działania projektu zaangażowani będą bezpośredni uczestnicy tj. rodzice dzieci uczęszczających na Świetlice, a także ich dzieci. Program został przygotowany w oparciu o diagnozę środowiska lokalnego sporządzoną na podstawie informacji Świetlic MOPS w Dębicy oraz danych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dębicy oraz wiedzę uzyskaną w trakcie wywiadów z pracownikami socjalnymi zajmującymi się rodzinami planowanymi do objęcia PAL. Projekt ma na celu realizację działań służących rozwojowi społeczno - gospodarczemu, a co za tym idzie podniesienie poziomu

i jakości życia obywateli. Ważnym elementem w tym zakresie jest budowanie zintegrowanych społeczności, w których każda osoba i rodzina będzie mogła realizować swoje plany i aspiracje życiowe, a w trudnych sytuacjach uzyskiwać niezbędną pomoc i wsparcie ze strony wspólnoty oraz instytucji i organizacji działających w ramach i na rzecz społeczności.

Kluczowym wyzwaniem jest przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego (wyłączenia z życia społecznego) poszczególnych osób i grup społecznych. Jest to zjawisko szczególnie niepokojące, ponieważ ze względu na sytuację społeczno - ekonomiczną zagraża wielu osobom i grupom, w tym m. in.: osobom długotrwale bezrobotnym, niepełnosprawnym, rodzinom niezaradnym życiowo, rodzinom dysfunkcyjnym, matkom samotnie wychowującym dzieci, osobom bezdomnym, uzależnionym, opuszczającym zakłady karne i placówki penitencjarne, dzieciom i młodzieży ze środowisk zaniedbanych wychowawczo, dzieciom i młodzieży wychowujących się w zastępczych formach opieki, przedstawicielom mniejszości narodowej i etnicznej.

Priorytetowe działania przeciwdziałające wykluczeniu społecznemu powinny być ukierunkowane na:

- 1/ ograniczenie obszarów skrajnego ubóstwa,
- 2/ rozbudowanie świadczeń wspierających aktywność,
- 3/ promocję działań prospołecznych,
- 4/ wspieranie różnych form aktywizacji zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej i społecznej mieszkańców gminy, w szczególności świadczeniobiorców pomocy społecznej
- 5/ wspieranie lokalnych inicjatyw obywatelskich,
- 6/ upowszechnianie kształcenia ustawicznego,
- 7/zwiększenie aktywności lokalnych instytucji i organizacji oraz podejmowanie przez nie współpracy na rzecz rozwiązywania lokalnych problemów,
- 8/ wspieranie rozwoju podmiotów gospodarki społecznej.

Program Aktywności Lokalnej jest zgodny z podstawowymi zasadami życia społecznego, a w szczególności z zasadą pomocniczości, partycypacji społecznej i współodpowiedzialności. Nakłada nacisk na aspekt samopomocy, którego idea polega

PROGRAM AKTYWNOŚCI LOKALNEJ DLA MIASTA DĘBICA

na wyzwoleniu i wykorzystywaniu wewnętrznych zasobów oraz kompetencji osób, grup oraz społeczności lokalnych. Natomiast zadaniem sił zewnętrznych (m.in. władz samorządowych) jest wspieranie i wzmacnianie tego potencjału oraz tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi.

Przyjęte w Programie Aktywności Lokalnej koncepcje są zgodne z założeniami zawartymi w dokumentach strategicznych, takich jak m.in.:

- STRATEGIĄ ROZWOJU KRAJU NA LATA 2007 - 2015 ,
- NARODOWĄ STRATEGIĄ INTEGRACJI SPOŁECZNEJ DLA POLSKI,
- STRATEGIĄ POLITYKI SPOŁECZNEJ NA LATA 2007 – 2013,
- STRATEGIĄ WSPIERANIA ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO NA LATA 2007-2013,
- NARODOWĄ STRATEGIĄ SPÓJNOŚCI
- PROGRAMEM OPERACYJNYM KAPITAŁ LUDZKI - NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007–2013
- STRATEGIĄ ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH MIASTA DĘBICA 2006-2020

Program Aktywności Lokalnej dla miasta Dębica „Nasze dzieci. Nasza przyszłość” jest niezbędnym dokumentem do realizacji projektu systemowego ośrodka pomocy społecznej w ramach Poddziałania (7.1.1) Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w Priorytecie VII - „Promocja integracji społecznej”.

Będzie realizowany w latach 2013-2014 w ramach projektu systemowego „Czas na aktywność w mieście Dębica” przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dębicy i finansowany w całości ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

II. CELE PROGRAMU AKTYWNOŚCI LOKALNEJ

Cel główny:

Głównym celem Programu Aktywności Lokalnej „Nasze dzieci. Nasza przyszłość” jest wzrost umiejętności rodzicielskich i zwiększenie aktywnych form integracji społecznej wśród 20 rodziców dzieci uczęszczających na świetlice środowiskowe i socjoterapeutyczne MOPS, w szczególności z grup marginalizowanych, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w każdej sferze życia społecznego.

Cele szczegółowe:

- 1/ zwiększenie motywacji do przyjęcia aktywnej postawy poprzez uświadomienie o samostanowieniu w decyzjach życiowych, otwarcie na "nowy" sposób myślenia,
- 2/ zwiększenie mobilności zawodowej poprzez nabycie nowych umiejętności, a także podwyższenie kwalifikacji zgodnych z zapotrzebowaniem lokalnego rynku pracy,
- 3/zintegrowanie mieszkańców poprzez udział we wspólnych zajęciach aktywizujących, kulturalnych, społecznych, itd.,
- 4/ zminimalizowanie dysfunkcji w rodzinie poprzez prawidłowe funkcjonowanie oraz poprawę relacji członków rodziny,
- 5/ poprawa jakości życia poprzez zaspokojenie potrzeb społecznych,
- 6/ zmniejszenie roszczeń wobec Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dębicy poprzez uniezależnienie się od pomocy dzięki nabytej wiedzy i umiejętnościom
- 7/ wzmacnianie rodzin we właściwym wypełnianiu swoich funkcji
- 8/ kształtowanie umiejętności samodzielnego rozwiązywania problemów przez beneficjentów,
- 9/ zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego,
- 10/ aktywna integracja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich otoczenia,

III. ODBIORCY PROGRAMU – GRUPY DOCELOWE

Działaniami w ramach Programu Aktywności Lokalnej będą obejmowane w szczególności osoby i środowiska wykluczone społecznie lub zagrożone tym zjawiskiem przede wszystkim klienci pomocy społecznej, osoby długotrwale bezrobotne, niepełnosprawne, matki samotnie wychowujące dzieci i rodziny wielodzietne.

W latach 2013-2014 działania w ramach Programu Aktywności Lokalnej „Nasze dzieci. Nasza przyszłość” będą skierowane do 20 rodziców dzieci uczęszczających na świetlice środowiskowe i socjoterapeutyczne MOPS, mieszkańcy miasta Dębica.

Główne problemy grupy to:

- a. Ubóstwo (w tym dziedziczone).
- b. Bezrobocie (w tym wielopokoleniowe).
- c. Mała aktywność społeczna (cechująca głównie klientów MOPS).
- d. Problemy rodzinne (przemoc domowa, uzależnienia, niepełnosprawność, długotrwała choroba, bezradność opiekuńczo-wychowawcza).
- e. Brak poczucia bezpieczeństwa.
- f. Brak poczucia odpowiedzialności za swój los i rodziny.

Program Aktywności Lokalnej „Nasze dzieci. Nasza przyszłość.” adresowany jest do rodzin wychowujących dzieci, w których jest przynajmniej jedno dziecko uczęszczające na świetlice środowiskowe i socjoterapeutyczne MOPS, zamieszkałych na obszarze miasta Dębicy zagrożonych wykluczeniem społecznym, oraz ich otoczenia. Beneficjenci ostateczni zostali wstępnie wytypowani spośród klientów Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej przez pracowników socjalnych. Wśród wytypowanych do programu rodzin, w lutym i marcu 2013r. pracownik socjalny przeprowadził wywiady środowiskowe dotyczące określenia ich sytuacji, przyczyn trudności w funkcjonowaniu, potrzeb oraz zasobów.

Podstawowym problemem osób występujących w tej grupie jest niski stopień

aktywności zawodowej, a także brak nawyku wykonywania pracy. Osoby dziedziczą lub są zagrożone dziedziczeniem bezrobocia, nie posiadają pozytywnych wzorców, związanych z pracą i edukacją. Problemem jest również niskie wykształcenie i brak umiejętności poruszania się po rynku pracy. W wielu rodzinach występuje zjawisko minimalizacji potrzeb egzystencjalnych. Osoby te często utrzymują się z dorywczej pracy „na czarno” i wykazują niechęć do podejmowania legalnego zatrudnienia.

Członkowie rodzin, dotkniętych problemem bezrobocia działają na siebie wzajemnie demotywująco. Często razem z dziedziczonym bezrobociem występują również inne problemy społeczne, np. uzależnienia, przemoc domowa. Rodziny wykluczone lub zagrożone wykluczeniem społecznym mają ograniczone możliwości uczestnictwa, wpływania i korzystania z podstawowych praw, dóbr i usług, które powinny być dostępne dla każdego. Wykluczenie społeczne pociąga za sobą daleko idące skutki w funkcjonowaniu jednostek i całych rodzin dotkniętych tym problemem: izolację społeczną, obniżenie poczucia podmiotowości, spadek możliwości zatrudnienia, wzrost postaw agresywnych bądź biernych, brak możliwości samodzielnego utrzymania się i stopniowe uzależnienie od wsparcia z zewnątrz, brak możliwości uczestnictwa w życiu społecznym i aktywności społeczno-zawodowej, brak dostępu i możliwości korzystania z dóbr kultury oraz zjawisko reprodukcji negatywnych wzorców kulturowych (dziedziczenie wykluczenia społecznego), wzrost poczucia zagrożenia społecznego, niższy poziom mobilności społecznej.

Powyższe skutki wykluczenia charakteryzują wstępnie wytypowaną do udziału w programie przez pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej grupę rodzin. Rodziny te są w większości długotrwale korzystającymi z pomocy MOPS – długość korzystania wahała się w granicach od 1 roku do 15 lat.

Dotykają je w szczególności takie problemy, jak: trudna sytuacja mieszkaniowa (zadłużenie, złe warunki mieszkaniowe), trudna sytuacja materialna/finansowa, powodująca nie tylko ograniczenie możliwości uczestniczenia w życiu społecznym i kulturalnym, ale także minimalizację potrzeb egzystencjalnych, problemy zdrowotne (niepełnosprawność, przewlekła choroba), niski poziom wykształcenia (głównie wykształcenie zawodowe i podstawowe), samotne rodzicielstwo, brak stałego zatrudnienia (podejmowanie prac dorywczych, na umowę zlecenie, skutkujące

niemożnością wypracowania zabezpieczenia w postaci emerytury), a także niewłaściwy model życia rodzinnego, stanowiący nieodpowiedni wzorzec dla dorastających dzieci i młodzieży. Rodziny te charakteryzują się niewielką aktywnością – ze względu na ograniczone możliwości finansowe wyłączone są z uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym. Ponadto ze względu na fakt bycia klientami pomocy społecznej są etykietowani przez społeczeństwo jako rodziny patologiczne.

W omawianych rodzinach wychowaniem dzieci najczęściej zajmuje się matka, rodziny często nie mają wsparcia ze strony ojca, który nie pełni ról rodzinnych. Wspólnie zamieszkujący ojcowie często nie włączają się w proces wychowawczy ze względu na konieczność zarobkowania lub brak umiejętności postępowania z dziećmi. Z kolei ojcowie dzieci, którzy nie zamieszkują wspólnie z rodziną, najczęściej nie utrzymują kontaktu z dziećmi. Omawiana sytuacja rodzin może negatywnie rokować co do prawidłowego funkcjonowania w dorosłym życiu wychowujących się w nich dzieci i młodzieży, ze względu na takie czynniki w nich występujące, jak: długotrwałe korzystanie rodziny z pomocy społecznej, niewłaściwy styl życia rodziców, negatywne wzorce, brak uczestnictwa ojców w życiu rodziny, nadużywanie alkoholu przez rodziców/rodzica, ograniczone uczestnictwo w życiu społecznym, kulturalnym, brak potrzeb wyższego rzędu, wycofanie się z aktywności społecznej, blokowanie aktywności dzieci, niskie aspiracje dotyczące przyszłości dzieci, bierna postawa wobec kierowania swoim życiem, brak kontroli nad swoim życiem, niskie poczucie sprawstwa i wpływu na swoje życie, brak celów życiowych, brak autorytetów w najbliższym otoczeniu, niska motywacja do zmiany, brak wiary w zmianę, niskie poczucie własnej wartości, poczucie zagrożenia bezpieczeństwa rodziny związane z trudną sytuacją finansową – niezaspokojenie podstawowych potrzeb.

Młodzież w tych rodzinach ma ograniczone możliwości rozwoju zainteresowań, uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym. Ze względu na trudną sytuację finansową tych rodzin, większość dzieci spędza czas wolny w domu lub na podwórku. Te z dzieci, które czas spędzają w Świetlicach nabywają nowych wzorców, są aktywne poprawiają wyniki w nauce ale jednocześnie oczekują zmian w rodzinnym domu. Potrzebne są kompleksowe działania, które z jednej strony wzmocnią pozycję rodziców poprzez wzrost ich umiejętności i kompetencji nie tylko zawodowych i

społecznych ale również wychowawczych. Jednocześnie nastąpi integracja ze środowiskiem lokalnym, propagowanie wspólnego spędzania czasu przez rodziców i dzieci, aktywne uczestnictwo w życiu kulturalnym i społecznym, propagowanie pozytywnych wzorów zachowania.

Praca z rodzinami w ramach programu zakłada, że jedynie takie kompleksowe, systemowe podejście do rozwiązywania problemów życiowych może dać gwarancję skuteczności i trwałości wypracowanych zmian.

Istotną rolę w realizacji działań będzie miało kierowanie działań do rodziców, co stworzy szansę na zmianę w systemie rodzinnym, pozwalającą w perspektywie, na prawidłowe pełnienie ról społecznych, rodzinnych i zawodowych zarówno przez młodzież, jak i rodziców.

IV. SPOSÓB I METODY PRACY WYKORZYSTYWANE DO REALIZACJI PROGRAMU.

W ramach programu przewiduje się zastosowanie:

1. ŚRODOWISKOWEJ PRACY SOCJALNEJ działaniem realizowanym przez pracownika socjalnego, mającym na celu pomoc osobom i rodzinom w środowisku we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi;

2. INSTRUMENTÓW AKTYWNEJ INTEGRACJI zawartych zostanie 20 umów w ramach PAL dla każdego zaplanowano wsparcie finansowe, oraz 4 instrumenty aktywnej integracji tj.

1. aktywizacja zawodowa w postaci

- w indywidualnym poradnictwie zawodowym- po 1h dla 17 os.

2. aktywizacja społeczna w postaci

- poradnictwa specjalistycznego po 1h dla 10 os.
- „Warsztaty umiejętności i kompetencji wychowawczych dla rodziców” dla 14 rodzin, zajęcia mające na celu rozpoznawanie, wyrażanie i akceptowanie uczuć, nauka aktywnego słuchania; motywowania dziecka do współdziałania, wdrażania do obowiązków szkolnych i domowych, modyfikowanie niepożądanych zachowań dziecka bez stosowania jakichkolwiek form przemocy; wspierania procesu usamodzielniania się dziecka; - czas trwania po 24 h dla każdej z dwóch grup

3. aktywizacja edukacyjna w postaci:

- skierowania i sfinansowania zajęć w celu zdobycia nowych umiejętności zawodowych - 17 os. Wybór jednego ze szkoleń odpowiednio do indywidualnych predyspozycji: np. obsługa kas fiskalnych; opiekunka osób starszych i dzieci; florystyka i inne zgodnie z potrzebami lokalnego rynku pracy oraz predyspozycjami i preferencjami uczestników .

4. aktywizacja zdrowotna

- skierowanie, sfinansowanie terapii psychologicznej, rodzinnej lub psychospołecznej dla rodziny lub osoby – 2 osób/rodzin

3. DZIAŁAŃ O CHARAKTERZE ŚRODOWISKOWYM

- Kuligi: XII.2013 i XII 2014

Cel: Obcowanie z przyrodą i zwierzętami, ćwiczenie wrażliwości, wspólnie spędzanego aktywnie czasu przez rodziców i dzieci. Przejażdżki bryczkami to forma relaksu fizycznego i psychicznego Jednocześnie nastąpi integracja osób biorących udział w PAL wraz z otoczeniem (kulig, konkursy w lepieniu ze śniegu, wystawa wykonanych prac, grill),

- Pikniki z okazji Dnia Dziecka: VI 2013 i VI 2014

Cel: integracja środowiskowa, międzypokoleniowa, zwiększenie aktywności, poprawa jakości życia poprzez wdrażanie aktywnych form spędzania czasu wolnego.

W ramach podprogramów PAL będą realizowane następujące działania:

- 1) umożliwianie dostępu do informacji i konsultacji, poprzez spotkania ze specjalistami zgodnie z potrzebami beneficjentów projektu; (psycholog, pedagog, prawnik, terapeuta uzależnień, doradca zawodowy)
- 2) Organizowanie „Warsztatów umiejętności i kompetencji wychowawczych dla rodziców”
- 3) Organizowanie wsparcia indywidualnego i grupowego w zakresie wzrostu kompetencji życiowych i umiejętności zawodowych, umożliwiających powrót do życia społecznego w tym powrót na rynek pracy;
- 4) Organizowanie i inspirowanie udziału beneficjentów projektu i ich rodzin w imprezach i spotkaniach o charakterze integracyjnym, edukacyjnym, kulturalnym, sportowym, ekologicznym i turystycznym

V. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ:

1. ŚRODOWISKOWA PRACA SOCJALNA: marzec 2013-grudzień 2014 .
2. INSTRUMENTY AKTYWNEJ INTEGRACJI: kwiecień 2013 -listopad 2014
3. DZIAŁANIA O CHARAKTERZE ŚRODOWISKOWYM : po 2 razy w 2013 i 2014 roku

VI. PRZEWIDYWANE EFEKTY:

- 1) zdiagnozowanie potrzeb i problemów społeczności lokalnych oraz grup, w szczególności zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- 2) aktywizacja osób wykluczonych,
- 3) ukończenie przez 14 osób „Warsztatów umiejętności i kompetencji wychowawczych dla rodziców”
- 4) objęcie 10 osób usługą indywidualnego poradnictwa psychologicznego i/lub pedagogicznego,
- 5) udział 17 osób w indywidualnych spotkaniach z doradcą zawodowym,
- 6) wzięcie udziału przez 17 osób w kursach zawodowych
- 7) ukończenie terapii rodzinnej lub psychologicznej przez 2 osoby lub rodziny

VII. REALIZATORZY.

Realizatorami zadań Programu Aktywności Lokalnej będą:

- Urząd Miasta Dębica
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
- Placówki edukacyjne, kulturalne i sportowe
- Powiatowy Urząd Pracy w Dębicy
- Policja i Straż Miejska
- Administracja Domów Mieszkalnych
- Media Lokalne
- Jednostki szkolące.

VIII.SPOSOBY MONITOROWANIA, EWALUACJI I OCENY.

Monitoring i ewaluacja będą prowadzone na bieżąco przez realizatorów programu aktywności lokalnej, które będą realizowane na rzecz konkretnych grup społecznych lub społeczności lokalnych. Celem bieżącego monitoringu będzie obserwacja zmian ilościowych i jakościowych, jakie pojawiają się podczas realizacji działań. W przypadku stwierdzenia jakichkolwiek rozbieżności między założeniami a rezultatami na bieżąco będą dokonywane zmiany w przyjętych założeniach lub metodach pracy.

Po zakończeniu realizacji programu aktywności lokalnej zostanie przygotowany raport końcowy podsumowujący całość podejmowanych działań. Będzie w nim dokonana ocena zrealizowanych przedsięwzięć oraz rezultatów jakie one przyniosły.